

הלכות שבת סימן רמח

באר הגולה יג

ל הריב"ש מחשבה
כפרוש הרה"ה שם
מ רשפי"ח מחשבה

ולמחר חוזרין לספינה ומפליגין, *וכן נהגו בקצת מקומות, ואין למחות (ר"ן פ"ק דשבת וריב"ש סי' י"ז ק"א קנ"ב). ועיין לקמן סימן שלט ותד: ד' להיוצאים בשניא במדבר, והכל יודעים שהם צריכים (כה) לחלל (י"ב) שבת, פי מפני הספקה לא יוכלו לעכב במדבר בשבת לבדם, שלשה ימים קודם שבת אסורים לצאת, (כו) *וביום ראשון ובשני ובשלישי (י"ג) מתר לצאת, (כו) ואם אחר-כך יאָרע לו ספקה ויצטרף לחלל שבת מפני פקוח נפש, מתר ואין פאן חילול. (ד) (כה) הנהגולה לארץ ישראל, אם נודמנה לו שניא אפלו בערב-שבת, בינן דדבר-מזוה הוא יכול לפרש, (כט) *ופוסק עמהם לשבת, ואם אחר שיהיו במדבר לא ירצו לשבת עמו (ל) יכול ללקת עמהם (לא) חוץ לתחום מפני (טו) פקוח נפש. (לב) ואם נכנס לעיר אחת בשבת, מהלך את פלה, ואפלו הניחיהו מחוץ לעיר ורוצה לפנס לעיר מתר, (לג) דכיין

באר היטב

כתב: פון דיוע בודאי שחלל שבת, אסור, וכ"כ הרדב"ו כנה"ג מ"א, וכן נהגין: (ד) והעולה לא"י. דוקא להתגושש שם. וי"א אפלו על-מנת לחור, כיון דאפלו מהלך ד"א בא"י מצוה הוא, כנה"ג: (א) (טו) פקוח נפש. פן יגלו ממונו או בהמה או

באור הלכה

ביום חמישי [א"ר]: * וכן נהגו בקצת מקומות וכו'. והנה כל זה ארי בנהרות הנובעין וזקא, דאדברי המחר קאי הרמ"א וילפלא שצין המצין בשם ה"ה, דהוא שיטת הרמב"ן שם; ואפשר שיצין רק מה דהזכיר שם לענין קדיש אבל לא לכל זכרון שם. ובאניה מקומות נתפשט המנהג להפליג על-ידי קנין שביטה אפלו בים הגדול בשבת, ולא חלשי לטעם ענג שבת, אבל במ"צ פתב דאין להקל נגד רב הפוסקים והביאו הפגן-אברהם בסוף הסימן. ומכל מקום במקום שהגוי החר בזה אין למחות, וכמו שכתב בבית-יוסף, דיש להם על מי שיתמכו, והוא שיטת הרמב"ן דסבירא לה דטעם אסור הקלן בשפינה הוא דוקא בשפינה שבה ישראל, דאז האנים יהידים העושים מלאכה בשפינה הוא בשבילן, אבל לא בשבדה אינם יהודים, וזפי זה אם השפינה יושביה ישראל בודאי אסור, וכן כתב הפגן-אברהם בסוף הסימן: * וביום ראשון ושני ושלישי מתר לצאת. והוא על-פי שיטת ה"ה המכבד בבית-יוסף, עין שם, והלולה השייך ליום רביעי מקרי תוף שלשה ימים לשיטה זו: * ופוסק עמהם לשבת. עין במשנה ברורה שכתב דהפסיקה הוא לעפובא, דלא בשפינה הוה לעפובא, בודאי גם בזה הוא לעפובא, דהלא דין זה דסעיף ד נלמד משם. ואפלו לדעת שארי אחרונים דסבירא להו דהפסיקה שם אינה מעכבת, נראה דהקא אין להקל בזה כלל, דבלאו הכי מפסקים הרבה פוסקים ועיין בת' הריב"ל והרדב"ו בחלק רביעי סימן עו ובתור"ש על דין זה דסעיף ד שסתמו המחר, והרמ"א לעיל בסעיף כמזוה; ונהי דלענין הפלגה ה"ה שפתינו בים שהוא ורובן פסטיגן לדינא להקל בשלשה ימים הראשונים, כמו שכתב הרמ"א, או לזכר-מזוה תוף שלשה ימים, אבל לענין מלאכה גמורה האיד התירו דבר זה. והנה ה"ה למד את דינו מהאי ברייתא דאין מפליגין פחות מג' ימים וכו', אבל לפי מה שפרשו שארי הרבה ראשונים לבריתא זו [והם הר"ף והרמב"ם והרמב"ן והתוספות בשם ר"י והרשב"ם] אין שום מקור לדינו כלל שיהא מתר בתחלת השבוע ליכר לאיזה ענין שיהא דבר-מזוה ה"ה שפתינו בים. וכבר האירו בזה הרדב"ו נגד דברי הריב"ש שהביאו לה"ה לדינא, ועליפן פוסק דאם יודע בודאי שניבא לבסוף לחלול שבת, אסור אף בתחלת השבוע, וגם הר"ף פ"ג סוכר פמזוה, והעתיקים הפגן-אברהם בסעיף קטן יד וכתב שם דאפלו לזכר-מזוה אין שום טעם להתיר בזה שילודע בודאי שניבא לבסוף לחלול שבת²² ועיין באלה רבה, ואין בקם פרי ישוב על עקר הקשוא שהגשה הרדב"ו בסוף, דכי משום שהוא דבר-מזוה וכו', עין שם]. ועליפן נראה ברור דהפסיקה בזה אפלו בדבר-מזוה הוא לעפובא, דאם לא יסקט עמו בודאי יבוא לחלול שבת, ולא דמי להפליגו בשפינה, דכתבו במשנה ברורה דהפסיקה אינה לעפובא, דשם הוא למעלה מצוה, ואפלו אם נקל גם בלמשה מצוה, הינו דוקא שם בשפינה דאינה רק מדבר-מזוה כללי עלמא אפלו י"ב מיל, בפרימגרים באש"ל-אברהם סעיף קטן ו מצדו כן בשם הלבוש כמו שכתבתי:

שער הציצין

(יח) מגן-אברהם ו"א: (ט) אחרונים: (י) בית-יוסף: (כ) מגן-אברהם: (כא) פרי-מגדים: (כב) מגן-אברהם: (כג) בית-יוסף: (כד) בית-יוסף: (טו) פרי-מגדים:

להחיר כשהספינה הולכת בשביל ישראל דלכ"ע אסור, ואין לחלק באסור זה בין י"ט לשבת אפלו בייט שני, ואפלו בצנעא אסור, וכ"כ מהר"א ששון, עין כנה"ג וע"ה ומ"א: (י"ב) שבת. אפלו באסור דרבנן, ריב"ש סי' יח: (יג) מתר. והמהריב"ל

משנה ברורה

קדוש. גם לדעה זו (יח) בעיניו שלישב שם (ט) כל בין-השמשות לקנין שביטה, (כ) אלא שסוברין דלכתחלה נכון לעשות שם גם-כפן קדוש ולאכל מעט, פדי לפרסם הדבר שקנו שם שביטה ולא יבואו להשדם: ד' (כה) לחלל שבת. אפלו באסור דרבנן מ"א בשם הריב"ש¹⁶⁵): (כו) וביום ראשון ובשני ובשלישי¹⁶⁶. כבר נתבאר הטעם, משום דהם נקראים על שם שבת הערב, ואין צריך להזהר עתה שלא יבוא לידי חילול שבת הנא. ובכנסת הגדולה פתב בשם ה"ה כן לב, דכשיודע בודאי שניבא לידי חילול שבת אסור אף כפי האי גונא, וכן פתב הרדב"ו, ועל-פי זה סומכין עקשו שפסקים בעצמם קצת שלא לחלל שבת¹⁶⁷, כדי שלא יהיה אסור למפרע על מה שניצא: (כז) ואם אחר-כך יאָרע וכו'. רוצה לומר, כיון דממילא נסבב הדבר לבסוף ופאנס של פקוח-נפש, אין פאן חילול¹⁶⁸. ופשוט דלקלי עלמא אסור לו להבטיח לשינא בעת שישתתף עמם שישמעם באיזה עשיית מלאכה בשבת, ואפלו מלאכה דרבנן, אף שעל-ידי-היה תחבטל הנסיעה שלו, שלא ירצו להשתתף עמו, ואפלו אם הוא דבר-מזוה, דהרי הוא מתנה בהדיא לחלל את השבת: (כח) והעולה לארץ ישראל. יש אומרים (כא) דהנינו דוקא כרי להתישב בה, ויש אומרים דאפלו על-מנת להתזויר¹⁶⁹, ולהלך בה הלוך ארבע אמות נמי הוי מצוה¹⁷⁰, (כג) ובקרט לפי מה שהקל רמ"א בסוף הסימן בהג"ה, ודאי דגם זה הוא בקלל דבר-מזוה: (כט) ופוסק עמהם לשבת. והפסיקה הוא לעפובא, ואם לא יתרוצו בזה לא ילך עמם, וכמו שבארתי בבאור הלכה: (ל) יכול ללקת וכו'. אם מהר"א (כג) להתעכב במדבר שמה יפגשו בו חיות רעות, או יפגעו בו לסטים ויגזלו ממנו בהמתו ולא יוכל ללקת בדגליו ויסתפן, או יקחו ממונו ולא יוכל להחיות את עצמו במדבר, או שיקחו ממנו מלבושו ונמן הקר, כלם הוא בקלל ספק פקוח-נפש ומתר לילך עמהם: (לא) חוץ לתחום. והוא הדין (מ) אפלו חוץ לייב מיל נמי שרי, עד שנייע למקום שאין שם שוב תשש ספקות נפשות ויפרד מהם וישבת שם¹⁷¹, ויש לו משם אלפים לכל רוח ואחרונים: (לב) ואם נכנס וכו'. דכיין (כה) דבאנס יצא חוץ לתחום מפני פקוח-נפש, וגם מתחלתו ברשות נפק, על-יפן לא הוי כשאר יצא חוץ לתחום דאין לו אלא ד' אמות. וכתב הפגן-אברהם, דדוקא כשהלך לזכר מזוה גמורה ולא כשהלך לסחורה, דאף דדעת ההג"ה שגם זה מקרי צרך מזוה, מכל מקום לענין שיהיה יכול להלך בתוך פל העיר, (כו) וכן במה שכתב המחבר "ואפלו וכו' יש לו אלפים [אמנה] לכל רוח", אין לסמוך על זה, כיון שהרבה פוסקים חולקין על זה: (לג) דיין דלזכר-מזוה וכו'.

וכמו שכתב הרמב"ם, מה שאין כן בזה שהוא ביבשה. אחר-כך מצאתי שגם

הלכות שבת סימן רמח רמט

לדברר מצוה נפק יש לו אלפים אמה לכל רוח: הגה יש אומרים, שכל מקום שאדם הולך (טו) [טז] (לד) לסחורה או לראות פני חברו, חשוב הכל כדבר מצוה, ואינו חשוב דבר הרשות רק כשהולך לטליל. ועל-כן נהגו בקצת מקומות להקל בענין הפלגת הספינות (לה) ונהליכת (פ) שיצא תוף שלשה ימים, כי חושבים הכל לדבר מצוה, (לו) ואין למחות בגזן הואיל ויש להם על מי שיוסמכו:

רמט דינים השכימים לערב-שבת, ובו ד' סעיפים:

א * אין הולכים בערב-שבת (א) יותר (ב) משלש פרסאות, כדי שפגיע (ב) לביתו בעוד היום גדול * ויובל (ג) להכין צרכי סעודה לשבת, בין שהולך לבית אחרים בין (ג) שהולך לביתו. (ד) ויהי מלי קשהוה בשוב במקום שיוכל להכין צרכי שבת, אבל אם במקום שהוא שם אי אפשר לו להכין צרכי שבת, או

א סקה מ"ד ובאיכא דאמרי, והרא"ש והתוס' בספר ל ב ביה"טוסף

באר היטב

מבלחשים בימות הקר מקרי פקוח נפש, רמ"ג, מ"א: (טו) לסחורה. אפלו יש לו מזונות והולך לסחורה להנחות. ולגבות מעות מא"י שהוא חולה, כל עוד שאינו גוסס לא מקרי פסידא ונדאית, מ"צ ור"י הלוי. ועין במ"א סי' שלט ס"ק יג. אי רשאי לילך בכפינה קטנה או גדולה בשבת כדי להשלים מגזן ולהתפלל עם הצבור, עין ה"דכ"ז ח"א סימן פו ובתשובת חת"י אירי סימן קטו ובתשובת עבודת-הגדושה סימן קכג ובתשובת מהר"ם ורמב"ם סימן א ב, וע"ל סי' צ ס"ק יב: (!) שיצא. וי"ל דבשנתא אין להקל, מ"א: (ב) מג' פרסאות. ואם הוא יושב בעגלה או רוכב על הסוס יכול ללכת יותר, ומ"מ זמיר שיוכל להגיע בעוד היום גדול, ב"ח: (ג) להכין. ובקדימונות האלו רב בגי' אדם מכינין ברוח ולכן אין נזנרין בנה, אגדה, מ"א:

שערי תשובה

[טז] לסחורה. עין בה"ט. ועין ש"ת חת"י אירי שכתב שאין להחיר אפלו אם אין הספינה הולכת בשבילו, ואפלו בירוש"ל של ר"ה דיש מצוה להשלים מגזן ולהקצת ולהתפלל ברבים אין להחיר, ומשמע שם דאם אין הספינה הולכת בשבילו [הוא] קצת צד המר, ע"ש. וגם מבאר מדבריו, במקום שיש רפסודות, קורות מסודות על שתי ספינות גדולות, הולכות כל היום מעבר לעבר, ומצא מזניר שגבר מעשה די' אדם בהעברתם, אם היהודי מכירו ואינו אומר לו דבר ועובר עליו למגזן בשבת אין אסור ולא מחלפי בכפינה אחרת מצד שני גדולה ומעשיה חשמה, שלא נקראת ספינה סתם רק בחבור מלת גשר, ע"ש. ובש"ת עבודת-הגדושה סימן קכג פתב בענין גשר הפורחת (נראה שהוא הענין שכתב החו"י, שכתב שם שהגשר מתקללת מעצמה ויש שם מלח גדול ותספן יחפר בו למען ילך בקל ובמהירות) אין להחיר, רק אם רופא צריך לילך לחולה אפלו שאין בו סכנה, וכן אם נקרא אל המושל הגדול מפני דרכי שלום. וא"צ קניית שביטה ממש מע"ש רק קצת קניית שביטה, ע"ש. ואמנם בש"ת שם יצקב סימן טו כתב להחיר לעבר על הגשר הפורחת לדבר מצוה, אלא שכתב שדבר להלכה ולא למעשה. ובתשובת מהר"ם סימן א וסימן ב מתייר ג"כ, ובספר נתיבות-חיים פתב לקנות שביטה מע"ש, וקצאת די' הכל צריך לשהות בכפינה כל זמן ביה"שמשות, וכתב שכן נהגו בכמה מקומות באשכנז לעבר בנהר בכפינה לצורך מצוה ע"פי הור"ם ומור"ם, ע"ש. ועין בבר"י סימן שלט שכתבה מחמיריו, ולכן הכיב שאין צורך מצוה כ"כ יש להתרחק מהו. וכל התפרים תללו הם כשהוא בתוך התחום דוקא, כמ"ש בשם יצקב, ע"ש:

באור הלכה

* אין הולכין בערב-שבת וכו'. לכאורה נראה, אם הולך לדבר מצוה מתר לילך עד סמוך לערב, ממה דאייתא בסימן רמח סעיף א, עין שם, אף שגם שם מתבטל מענין שבת כמו שכתב בסעיף ב; ואולי דבענינו חמירא, דלא הכין כלל. ועין לקמן בסימן רג בבאור הלכה מה שכתב פנה. ומכל מקום נראה דיש להקל בהליכה יותר מג' פרסאות בענין זה, אם הוא משער שאגיע בעוד יום גדול: * ויובל להכין וכו'. עין בעלת-שבת שמתמיר בענין זה אפלו במוליך מזונותיו עמו, דלא פליג בתקנים פנה, ללשונא בתרא. ואגב, וכן מוכח בבית-יוסף שהעסקמי דבריו במשנה ברורה סעיף קטן 6, אבל באלהי רבה חולק עליו ומצדד להקל בנה, עין שם:

ובתשובת מהר"ם וזיקניו ורמב"ם סימן א וסימן ב מתייר ג"כ, ובספר נתיבות-חיים פתב לקנות שביטה מע"ש, וקצאת די' הכל צריך לשהות בכפינה כל זמן ביה"שמשות, וכתב שכן נהגו בכמה מקומות באשכנז לעבר בנהר בכפינה לצורך מצוה ע"פי הור"ם ומור"ם, ע"ש. ועין בבר"י סימן שלט שכתבה מחמיריו, ולכן הכיב שאין צורך מצוה כ"כ יש להתרחק מהו.

משנה ברורה

אבל אם יצא מתחלה לדבר הרשות, אף שעתה היה מתר לו ללכת עמהם חוץ לתחום מפי' פקוח נפש, מכל מקום כיון שעבר מתחלה על דעת חקמים במה שיצא תוף שלשה ימים, הרי הוא כשאר יוצא חוץ לתחום דאין לו אלא ארבע אמות; ואם יצא קדמ שלשה ימים אפלו לדבר הרשות, כיון דהשתאו היה צריך לצאת מפני פקוח נפש, יש לו אלפים אמה לכל רוח, כמו שכתוב סימן תז [מ"א]. עוד פתב, דאם הלך תוף שלשה ימים מפני שסבר שמתר לילך תוף שלשה ימים, הני לה שוגג ויש לו אלפים אמה לכל רוח, וכן כתבו שארי אחרונים: (לד) לסחורה. אפלו יש לו מזונות והולך לסחורה להנחות. ולגבות מעות מאינו-יהודי שהוא חולה, כל עוד שאינו גוסס לא מקרי פסידא ונדאית [מ"א]; והאלהי רבה מקל בנה, דלא גרע מהולך לסחורה, ועל-כן מתר להפליג עבור זה בתוף שלשה ימים. ועין לקמן בסימן שלט במגן-אברהם סעיף-קטן יג ובמשנה ברורה שם: (לה) ונהליכת שיצא. ודעת מגן-אברהם בשם פוסקים, דבהליכת שיצא אין להקל: (לו) ואין למחות וכו'. אבל במקום שלא נהגו להקל (ס) אין כדאי להתחלה להקל, דכמה פוסקים סוברים דבענין מצוה גמורה^(א):

א (א) יותר משלש פרסאות. מתחלת (ב) היום, והוא קרוב לשליש היום, כפי מהלך אדם בינוני עשר פרסאות^(א) ביום^(ב). ובנוסף בעגלה או רוכב על סוס, דנוסע במהרה, יוכל לסע הרבה יותר משלש פרסאות (ג) עד לשליש היום. ומהב"ח משמע להקל בנוסע בעגלה, לפע אפלו אחר חצות היום^(ג), ובלבד שיעמוד לשבת (ג) בעוד היום גדול בכדי שיוכל להכין צרכי שבת: (ב) לביתו. הינו למקום ששוכת שם: (ג) שהולך לביתו. ואף שהוא מכונן שבביתו יהיה לו יותר ענג שבת, מכל מקום אסור, שפא לא ידעו כלל מביאחו (ד) ולא הכינו בשבילו. ובקדימונות אלו רב בגי' אדם מכינים צרכי שבת ברוח, ולכן אין נזנרין בנה גדולה. בין כשהולך לביתו או להתארח בבית אחרים [ממ"א בשם אגודה]. (ה) וההרבה אחרונים ראיית שכתבו, דמכל מקום צריך לזהר להתחלה שלא ילך או ישע עד סמוך לערב^(ב), מפני שפמה פעמים נכשלים על-ידי-זה ובאים לידי חילול שבת, כי בעל אושפיזא, או אפלו בביתו, כשפא סמוך לשבת מוסיפין לבשל בשבילו ומחזקין שבת, וגם פמה פעמים יצאע דלא יגיע למלוח ולביתו מבעוד יום עד שתשכח ממש, וכמה חילול שבת יש בהוצאה והקנסה ויצאה מחוץ לתחום ושבייתת בהמתו. ולכן כל זה ישים האדם ללבו וימחר לשבת (ו) אפלו בכפף, ולא יסתנו היצור לומר: עוד היום גדול והדורך טוב. (ו) אף אם ארע שהלך עד חשכה והיה בבית-השמשות בתוף תחום ציר, מתר להלך בתוכה, כבסימן ת"ו, וצריך לירד מעגלה וסוס, עין סימן רסו ושם יבאר אם ירצה השם: (ד) ותני מלי קשהוה וכו'. ורצה לומר, במקום שכלו הג' פרסאות, פן פתב

שער הצינור

(ס) אלהי רבה: (ב) ומכ"ם: (ג) פריימג'ים: (ג) מגן-אברהם: (ד) אגב: (ה) ב"ח ופרישה ואלהי וזוטא ותיי' אדם ושלחן-עציי' ששים. ועין באלהי רבה שמשפיק על דברי אגדה. ואף דאין אנו יכולין למחות, שכבר נהגו להקל כמותו שלא להקפיד על שער ג' פרסאות, מכל מקום יראה לבוא למקום שבימתו בעוד יום גדול: (ו) ב"ח ואלהי וזוטא: (ז) אלהי רבה ופריימג'ים:

הַלְכוּת שַׁבַּת סִימָן רמח רמח

ביאורים ומוספים

לא החמץ, אלא אם כן יש בו סימני חימוץ, אולם לענין מליחת בשר יש להחמיר אף בדיעבד אם לא שהה המלח על הבשר כשיעור זה לפחות. וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שמב ס"ק ב).

2) ואף בערבי שבתות שבימות הקיץ שהם ארוכים מאלו שבימות החורף, כתב התורת שבת (ס"ק א) שמותר ללכת רק ג' פרסאות, שלא חילקו חכמים בתקנתם, וכמו שלא חילקו בשיעור זמן ההליכה בין אדם ההולך בדרך קלה ובין אדם ההולך דרך קשה, וכן בין אדם ההולך במישור ובין אדם ההולך בהרים וגבעות. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פ"ח ס"ק ג).

3) ובטעם הדבר כתב הפמ"ג (א"א ס"ק א), שבנוסע בעגלה אפשר לשער את משך זמן הנסיעה, מה שאין כן בהולך ברגליו שאי אפשר לשער את משך זמן ההליכה, משום שיש לחוש שמא יתעייף ותימשך ההליכה יותר ממה שחשב בתחילה. והוסיף הגר"נ קרליץ (חוט שני שם), שמ"מ גם בנסיעה יש לחשב את התקלות והעיכובים שעלולים להתרחש בדרך, כדי שיוכל להגיע בזמן קודם השבת.

[משנ"ב ס"ק ג]

ובקדינות אלו רב גני' אדם מְכַיֵּים צְרִיף שַׁבַּת בְּרוּחַ, וְלִכְנֵן אֵין נִזְקָרִין בְּנֵה קָלִיל⁴ וכו', דְּמִפְּלֵ מְקוּם צְרִיף לְנֵהר לְכַתְחֵלָה שְׁלֵא יִלָּף אוֹ יִסַּע עַד סְמוּךְ לְעָרְבֵה.⁵

4) וכן ההולך למקום שיש בו אפשרות לקנות אוכל מוכן, כתב הקפ החיים (ס"ק ח) שמותר לו ללכת יותר מג' פרסאות.

5) ובשיעור הזמן שצריך אדם להגיע למחוז חפצו קודם כניסת השבת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פט"ז תשובה ו) שהוא לפחות שעה קודם כניסת השבת. והחזו"א היה נוהג (מעשה איש ח"ב עמ' קג) שלא לנסוע בערב שבת מחוץ לעיר אחר חצות היום, וכן היה נוהג (הלכות שבת בשבת ח"א פ"ב הע' 61, מהגר"י קניבסקי) שלא לנסוע בערב שבת נסיעה שאורכה ארבע שעות ומעלה.

והנוסע בתחבורה ציבורית או ששוכר נהג להסיעו, כתב בשו"ת אור לציון (שם תשובה ז) שיש להקדים את נסיעתו בשיעור כזה שיוכל הנהג לשוב לביתו בעוד יום, ולא יבוא בשל כך לחילול שבת ח"ו.

[ביה"ל ד"ה ויכול להכין]

וכן מוכח בביתי' יוסף שְׁהַעֲמִיקָה דְּכִרְיוֹ בְּמִשְׁנֵה בְּרוּחַ סְעִיף-קָטָן ה'.

6) שכתב, שהנמצא במקום שאינו בטוח, מותר לו ללכת יותר מג' פרסאות אפילו יש לו את צרכי השבת, ומבואר שהנמצא במקום בטוח, אינו ראוי ללכת יותר מג' פרסאות אפילו אם יש לו את צרכי השבת.

[משנ"ב ס"ק ו']

אָבֵל בְּמָקוֹם שְׁלֵא נִהְיֶה לְהַקְלֵ אֵין פְּדָאי לְכַתְחֵלָה לְהַקְלֵ, דְּכַמְה פּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּכַעֲיֵנן מַצְנָה גְּמוּנָה²⁸.

28) ורופא תורן הנמצא בבית חולים, ואם יהיה מנותק ממשפחתו בליל שבת יתבטלו הוא ומשפחתו מעונג שבת, הורה הגר"ז אויערבך (שש"כ פ"מ הע' סד) שמותר לו לעזוב את בית החולים בערב שבת, אף על פי שידע שיצטרך לחזור לבית החולים בשבת כדי לטפל בחולים שיש בהם סכנה, שהרי נחשב הדבר כצורך מצוה. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' קלא) כתב, שעל הרופא ללון בבית החולים או בסמוך לו, כדי שלא יצטרך לנסוע בשבת לבית החולים. והוסיף, שעל הרופא לעשות כן אף אם אין לו בבית החולים יין לקידוש וסעודה חשובה.

ומי שידוע שאם יתענה בצום גדליה יש חשש שלא יוכל לצום ביום כיפור, כתב האשל אברהם (בוטשאטש, סי' תרב) שמ"מ יצום בצום גדליה, כשם שמותר להפליג בספינה לדבר מצוה ג' ימים לפני השבת אף על פי שאפשר שיחלל שבת.

ואף על פי שלהחשיך על התחום לא התירו כי אם כדי לפקח על עסקי מת או כלה, אך לא לצורך שאר מצוות [ראה שו"ע לקמן סי' שו"ג], כתב בשו"ת חתם סופר (ח"ו סי' צו) שכיון שהמחשיך על התחום עושה מעשה ועובר על 'אם תשיב משבת רגליך, ולדעת הרמב"ן יש בכך משום איסור שבות דאורייתא, חמור הדבר ממי שמפליג בספינה ואינו עושה שום מעשה, והרי הוא כמי שנח על מיטתו בביתו.

סִימָן רמח

דִּינֵי הַשִּׁיבִים לְעָרְבֵי-שַׁבַּת

[משנ"ב ס"ק א]

כְּפִי מְהֵלֵף אָדָם בִּינוֹנֵי עֶשֶׂר פְּרָסוֹת¹ בְּיֹם² וכו', לִסַּע אָפְלוֹ אַחַר תְּצוֹת הַיּוֹם³.

1) ושיעור פרסה, כתב לעיל (סי' קי ס"ק לא) שהוא שמונת אלפים אמה, שהרי מיל אחד הוא אלפים אמה, ופרסה היא ארבעה מילין.

ושיעור זמן הליכת מיל, כתב לעיל (סי' צב ס"ק ג) ולקמן (סי' תנט ס"ק טו) שהוא 18 דקות, ולפי זה זמן הליכת ארבעה מילין שהם פרסה אחת הינו 72 דקות. ובביה"ל לקמן (שם ס"ב ד"ה הוי) כתב שיש אומרים שזמן הליכת מיל הוא 22.5 דקות, ויש החולקים וטוברים שהוא 24 דקות.

וסיים (שם), שלענין חמץ כשיש בדבר הפסד מרובה, אפשר שיש לסמוך על דעת הפוסקים שאם לא שהה הבצק 22.5 דקות, הוא

המשך מעמוד קודם

בערב שבת גם מילה שלא בזמנה [כמבואר במשנ"ב לקמן (סי' שלא ס"ק לג)], ואין חוששים שמא יצטרך אחר כך לחלל את השבת.

לאדם להכשיל את עצמו לחלל שבת באונס, אולם מסיק שם שיותר מסתבר שאין בזה אלא איסור דרבנן, שהרי מותר למול

הלכות שבת סימן רמט

ג מדברי הרמב"ם
שם ונבנו וקצת בחי' ל
ד מנה דגשין ל"ח
ה תרב הספיד
דומב"ם פקל ל

(ה) שאינו מקום ישוב בטוח, מתר לילך אפלו כמה פרסאות. ג' ואם שלח להודיעם שהוא הולך שם לשבת, מתר לילך (ו) כמה פרסאות בכל גונא: ב (ז) *אסור לקבוע (ח) בערב-שבת סעודה ומשתה *השאינו רגיל בימי החל, *ואפלו היא (ט) סעודת (ג) ארוסין, *מפני (י) כבוד השבת, (יא) שיכנס לשבת בשהוא תאב לאכל. וכל היום בכלל האסור: הגה וסעודה שזמנה בערב-שבת, כגון (יב) ברית מילה * או (ז) פדיון הבן, (ה) (יג) *מתר, בן נראה לי וכן המנהג פשוט: (יד) ולאכל ולשתות

באר היטב

(ג) ארוסין. וה"ה סעודת נשואין, כ"ח. וצ"ע, דבסימן תמד ס"ז כתב דסעודת ארוסין סעודת מצוה היא אפי' בע"פ, כ"ש בע"ש דקיל טפי; ועוד ק', דבסימן תקמו כתב דמתר לשא ערב הנגל; ועוד ק', פון דאנס בע"ש הר"ל זמן סעודה בע"ש. וברוקם סימן ל הביא הירושלמי תנה, ונ"ל דה"פ: אסור לארס בע"ש, תנא דאתמר סעודת ארוסין, פ"י אם ארס קדם לכן אסור לעשות בע"ש סעודת ארוסין אבל לארס מתר, ר"ל מתר לארס בע"ש שפא יקדמו אחר, ואז מתר ג"כ לעשות סעודה, מ"א, ע"ש. ועין ס"י תמד ס"ז. ועין משכבת חותני-אידי ס"י ע מה נקרא סעודת מצוה בארץ.

משנה ברורה

הלכות. ועין באליה רבה: (ה) שאינו וכו'. דעמידה בדרך (ח) אינו מקום בטוח, דכל הדרךים בהנחת סנה, ולכן אפלו יש עמו צדה כדי צרכי שבת, מתר לו לפע משם (ט) עד שיקבא למקום בטוח: (ו) כמה פרסאות. ומפל מקום יתה שלא יתאחר לבוא עד סמוך לערב, ונב"ל בסעודת קטן ג: ב (ז) *אסור לקבוע. ואיתא בגמרא, דהיתה משפחה בירושלם שקבעה סעודתא בערב-שבת ונעקרה: (ח) *בערב-שבת. והוא הדין בערב-יום טוב, דיוסי-טוב נמי מצוה לענוג ולכבודו [פמ"ג]: (ט) סעודת ארוסין. פירוש: אם ארס קדם לכן, אסור לעשות הסעודה בערב-שבת, דאף דסעודת ארוסין היא מצוה, מכל מקום היה לו להקדימה, אבל אם ארס בערב-שבת (י) מתר לעשות הסעודה, דכיון דארוסין שריא בערב-שבת משום שלא יקדמו אחר, ממילא שרי הסעודה לזה גם-כן, ונתשובה כמו סעודת מילה ופדיון הבן שזמנה קבוע. וכן אם היה (יא) הנשואין בערב-שבת, מתר לעשות הסעודה גם-כן. (יב) ומפל מקום להתחלה טוב ונכון אם אפשר לרחות הסעודה למחר או יום אחר, אפלו בארס בערב-שבת. ודע, דכל זה בסעודת ארוסין, אבל בסעודה שעושין בשדוכין שלנו לא הוי סעודת מצוה, כן כתב בפרי-מגדים בסימן תמ"ד, ולפי זה אין לעשותה בערב-שבת אפלו אם נגמר השדוך באותו יום. ומה שנוהגין לאכל מיני מרקחת בשעת חתיבת התנאים (יג) לא מקרי סעודה: (יד) *כבוד השבת. ויש שכתבו הטעם, (ד) שמתוך שטרדת הסעודה לא יתעסקו בצרכי שבת: (יא) שיכנס לשבת וכו'. שאף שאוכלה בבקר, כיון שהוא מרבה בסעודתו שלא כרגילותו, שוב לא יאכל בלילה לתאבון: (יב) ברית מילה. אפלו (טו) אם אינה בשמיני ללחנה, כגון שהיה חולה בשמיני ונתיח, מכל מקום מקרי ומנה קבוע, דכל שעתא ושעתא זמנה הוא, דאסור להניחו ארס אפלו יום אחד; (טז) וכן פדיון הבן אפלו עבר זמנו, מכל מקום כיון שזמן הדין אפלו אחר שלשים יום כל שעתא ושעתא רמיא חיובא צלה לפדותו, ממילא מתר לעשות גם-כן הסעודה: (יז) *מתר. דהיא גם-כן סעודת מצוה: (יח) ואין לרחותה מפני סעודת שבת. (י"ח) ומפל מקום להתחלה מצוה להקדימה בשחירת משום כבוד שבת, וכמו שמבאר בסימן תרצה סעיף ב לענין סעודת פורים, עין שם: (יח) ובידיעבד יכול לעשותה אפלו ממנה והמקלה: (יד) ולאכל

שבת, שעושה ערב-שבת שנה בזה לימי השבת: * או פדיון הבן, והוא הדין בסימן משכבת חותני-אידי: * מתר. עין במגן אברהם שכתבא בשם הלבוש, דאם אפשר

שער הדין

(ח) בית-יוסף: (ט) כן משמע בבית-יוסף וכן מוכח בספר עלת-שבת. ועין בבאר הלה כמה שכתבנו בשם אליה רבה דמצדד להקל במוליד מונותיו עמו: (י) מגן-אברהם והגרא ושי"א: (יא) דאף דהירושלמי אסור משום שאין שף בזה שלא יקדמו אחר, שכתב נתיקדשה, מכל מקום הלא הפכילי חולק על זה וקומא לן בפבלי, כן משמע מהמגן-אברהם, וכן איתא בבאר הגרא להקל, ובפרט בזמנו שהמנהג לקדש בשעת נשואין לבלי עלמא שרי, ולא גריע מסעודת ארוסין, וכמו שכתב באשלי-אברהם סימן תמד. ומה שכתבנו: כגון שהיה הנשואין בערב-שבת, הוא פשוט, וכן מוכח בפרי-מגדים: (יב) כי האליה רבה מחמיר בזה אם אפשר, עין שם, וטוב להתחלה לחש לדבריו: (יג) מגן-אברהם בסימן תקנא סעיף קטן י, והוא הדין לענינו: (ד) מגן-אברהם בשם רבנו תם: (טו) מגן-אברהם: (טז) נשמת-אדם בשם כמה פוסקים, דלא כמגן-אברהם: (י"ז) אף דבב"ח שזכרנו במגן-אברהם נזכר דמקוה להתחילה קדם שעה עשירית, לאו דוקא אהא, דלא צריכא סעודה זו מסעודת פורים, וכמו שכתבתי. וכן כתב בתני-אדם: (י"ח) ביח: